

2021. ÁPRILIS 22. A FÖLD NAPJA

Egy nap a holnapért, a klímáért!

Létünk alapja az élővilág változatosságának megőrzése – erre figyelmeztet a Föld napja, melynek kiemelt témája maradt a biológiai sokféleség megőrzése is. Az emberiség túlterjeszkedése agyonnyomja a vadvilágot, túlfogyasztunk és túlterjeszkedünk, ezt jelzi évről évre a WWF Élő bolygó jelentése.

Az emberiség beavatkozása a természet évezredes egyensúlyába veszélyezteti a vadonélők, köztük a beporzó rovarok, növények létét. A biológiai sokféleség csökkenésének 60%-áért étrendünk, pontosabban az állatok takarmánya felel. Sebezhetőségünkre figyelmeztetett a koronavírussal a természet.

Tegyünk végre, kezdjük ma!

Mit tehetsz Te?

Sokat:

- építs közösséget,
- zöldíts környezetet,
- ültess fát,
- termelj haszonnövényeket,
- komposztálj,
- éheztesd a kukát,
- szigetelj,
- közlekedj közösen,
- ne vásárolj csomagoltat,
- élj műanyagok nélkül,
- válts környezetbarát szerekre,

- félkész, kész helyett egyél friss hazait,
- egyél kevesebb állatit...

...ajándék a környezetnek, egészségednek. Minden héten.

Cselekedj Te is! A szemétszedés, a szelektív gyűjtés már nem elég...

A mindennapi apró cselekedetek része a tájékozódás, mert ha tudod például, hogy mi az az ökolábnyom-számláló, vagy mennyi idő alatt bomlik le egy műanyag reklámszatyor, vagy mekkora a húsfogyasztás környezeti terhe, akkor már azt is tudod, mit kell tenned. Minden nap. Mert, ahogy a Föld napja mozgalom egyik jelszava is mondja Egyetlen nap kevés...

Én és a környezet – teszt

(Önfejlesztő cselekvéstár)

Önfejlesztő cselekvés egy olyan teszt, amellyel bárki felmérheti, hogy a háztartása és az életmódja mennyire környezetkímélő, és milyen tudatosan dönt.

Minden pont három válaszlehetőséget kínál:

- igen (5 pont)
- nem (0 pont)
- részben (2 pont),

hogy kiderüljön, vajon elég környezettudatos-e, és mit tehet még a változásért. Rád bízunk, Te döntesz, mennyit fogadsz meg, valósítasz meg mindebből. De ne feledd: minden nap számít...

1. Ha nem te fizeted az energia árát, akkor is takarékoskodsز vele?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ha bárkiét fogyasztod, neked is kevesebb marad! Mert osztoznunk kell a forrásokon és a szennyezésen is!

2. Ugye nem autóval mész oda, ahová gyalog, bringával vagy tömegközlekedéssel is eljuthatsz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Figyelj egy órán át egy forgalmas útkereszteződést a reggeli csúcsban: az áthaladó 550 gépkocsi (átlag 1,7 emberrel) utasai 10 buszban elférnének, és sokkal kisebb környezetterhelést okozva sokkal gyorsabban célba érnének.

3. Ha gondjaid vannak, nem próbálsz magad felesleges fogyasztással megvigasztalni?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Céltalan vásárlás, felesleges fogyasztás helyett inkább beszélj valakivel egy kávé vagy tea mellett, vagy olvass egy jó könyvet. Kiszámoltad már, hány órát pazarolsz el az életedből hetente az áruházakban bolyongva?

4. Egyszer használható elemek helyett sokszor tölthető akkumulátort használasz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Négy elem áráért 1000-szer feltölthető akkumulátort vásárolhatsz, és ezzel nemcsak pénztárcádat, de a környezetet is kíméled.

5. Mindig megjavíttatod a csöpögő csapot, vécétartályt?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A folyamatos csöpögés havonta akár egy kádnyi vizet is elpazarol.

6. Energiatakarékos kompakt fénycsövet használasz ott, ahol általában folyamatosan ég a lámpa?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ezzel villanyszámládból akár 10 százalékot is megtakaríthatsz.

7. Mindig jó minőségű, energiatakarékos háztartási gépeket vásárolsz, ha a régi javíthatatlanul tönkremegy?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A jó minőség ára busásan megtérül, mert kevesebbet fogyaszt és sokkal hosszabb az élettartama.

8. Otthonodban alaposan szigetelted a nyílászárókat, és megfelelő annak árnyékolása, hogy télen őrizd a meleget, nyáron pedig a hideget?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Megfelelő szigeteléssel, leeresztett redőnyökkel, vastag sötétítőfüggönyökkel a fűtés- és hűtésszámládat akár 30 százalékkal is csökkentheted.

9. Rendszeresen használod a környékeden lévő szelektív hulladékgyűjtőt, és másokat is ösztönözöl erre?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A szelektíven gyűjtött háztartási hulladék nagy része újrahasznosítható. Jó tudni azt is, hogy Magyarországon a hulladékhasznosítás 15-20 ezer embernek ad munkát, és az iparág forgalma már ma is közel 150-200 milliárd forint évente.

10. Odafigyelsz, honnan származik az élelmiszer, amit megveszel?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Például az Ázsiából származó fokhagyma sokat utazik feleslegesen. Ez klímaromboló, mert szállítása sok szén-dioxid-kibocsátással jár, ami fokozza az éghajlatváltozást. Ráadásul a helyben termelhető élelmiszer sok gazdálkodónak ad munkát, és a hazai fokhagyma jobb ízű.

11. Kiszámoltad már valaha is, mennyi szén-dioxiddal terheled a környezetet és növeled ezzel a gyorsuló éghajlatváltozás veszélyét?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Használd a szén-dioxid-számlálót.

12. Feleslegessé vált, de még használható holmijaidat valamelyik szeretetszolgálatnak vagy a Vöröskeresztnek adod, és nem a szemétkbe dobod?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ez is az újrahasznosítás egy módja és még a rászorultakon is segítesz. Leselejtezett ruháid, cipőid soha ne végezzék a kukában.

13. Lift helyett általában a lépcsőt választod?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Egy kis mozgás sosem árt. Így az energiamegtakarítást egészséges testmozgással kapcsolhatod össze.

14. Mosakodás közben takarékoskodsz a vízzel?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Zuhanyozz kádfürdő helyett! A zuhanyozás harmadannyi vizet igényel, mintha kádban fürödnél, ráadásul egészségesebb is. Ne folyasd feleslegesen a vizet fogmosás, borotválkozás közben se. Vízta^{karé}kos zuhanyfejjel tovább mérsékelhető a vízfogyasztás.

15. Folyó vízben mosogatsz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Kéttálcás mosogatóval sok vizet megspórolhatsz. Vízta^{karé}kos csapteleppel tovább mérsékelhető a vízfogyasztás.

16. Ha már nem tudtál lemondani a mosogatógépről, mindig telerakod, mielőtt elindítod?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ha igen, évente sok kilowattórát és vizet takaríthatsz meg.

17. Átlag 21 Celsius-foknál melegebbre sosem fűtöd a lakásodat?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Minden egyes Celsius-fokkal magasabb hőmérséklet fokenként 6 százalékkal növeli a fűtési energiafelhasználást. A kellemes közérzethez a nappaliban 20, a gyerekszobában 22, a hálóban 18 Celsius-fok ajánlott. Az alacsonyabb hőmérsékletet is melegnek érezzük, ha elég párák a levegő.

18. Feleslegesen nem szoktál vasalni?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ha kíméletesen mosol, feleslegesen nem centrifugázol, és ha ésszerűen teregetsz, simára igazítod a nedves ruhákat, akkor sokkal kevesebbet kell vasalnod. Nemcsak rengeteg energiát és ezzel pénzt, de sok időt is megtakarítasz.

19. A passzív tévézés helyett gyakran választasz inkább egy könyvet, vagy társasjátékozol barátaiddal, gyerekeiddel?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Így nemcsak energiát takarítasz meg, de szellemiekben is gazdagodsz.

20. Természetes anyagú gyerekjátékokat vásárolsz műanyag helyett?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Nemcsak mint hulladék kezelhető könnyebben, de más élményt nyújt, mint egy műanyag.

21. Saját kezűleg készítesz ajándékot ünnepekkor?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A saját kezűleg készített ajándék személyre szóló és értékesebb, mint bármilyen tucatáru, haszontalan kütyü. Ha újrahasznosított régi tárgyakból, csipkéből, díszcsomagolókból stb. készül, még jobb.

22. Ha vásárolni indulsz, mindig viszel magaddal valamilyen szatyrot vagy kosarat?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Világszerte percenként átlagosan félmillió (havonta 38 milliárd) egyszer használatos nejlonzatyor kerül forgalomba. A kidobott nejlonzatyor a környezetbe kerülve csak nagyon lassan bomlik le. Ne fogadj el műanyag reklámszatyrot az áruházakban.

23. Tisztában vagy vele, hogy mekkora az ökológiai lábnyomod?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Mérd meg, mert ha tudod mekkora, csökkenteni is könnyebb lesz. Használd az ökolábnyom-mérőt.

24. Filteres tea helyett ugye mindig teafüvet vásárolsz?:

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Egészségedet és a fákat is kíméled! A teaszűrőt elég egyszer megvenned.

25. Szúnyoghálót használsz a rovarok ellen?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Vegyszerek, elektromos riasztók helyett ideális és környezetkímélő. Háló híján őrölj meg szegfűszeget, tedd levendula- és citromolajjal együtt párologtató tálba vagy aromamécsesbe. Nyitott ablak mellett sem jönnek be a szúnyogok.

26. Mértékkel és tudatosan vásárolsz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A vásárolt áruknak átlag 30 százaléka kerül a szemétbe, mint használhatatlan vagy felesleges kacat, vagy csomagolóanyag.

27. Friss élelmiszert fogyasztasz, ha választhatsz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A fagyasztott, félkész- vagy készételek tápértéke mindig kisebb, mint a frisseké. Ráadásul a feldolgozott élelmiszerek energiaigénye jóval nagyobb és a csomagolásuk rögtön a kukában végzi.

28. A kertben is takarékoskodsz a vízzel?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A kertet elég hetente egyszer-kétszer alaposan megöntözni. A gyakori öntözés tönkreteszi a talaj szerkezetét és ráadásul rengeteg vizet elpazarolsz.

29. Komposzttal táplálod kertetet?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Sose a növényt tápláld, hanem a talaját. A komposzt nagyon fontos szerves növényi erőforrás. Készítésével a szerves hulladékot is újrahasznosítod.

30. Szoktál kuktában főzni?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ha kuktában főzünk, az energiafelhasználás akár 40 százaléka, míg az időráfordítás 70 százaléka is megtakarítható.

31. Csak kelt tészták sütésekor melegíted elő a sütőt?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A sütő előmelegítése legtöbbször felesleges energiafogyasztás, csak kenyér, kalács és egyéb kelt tészták sütésénél lehet rá szükség.

32. „A” vagy „A+” energiahatékonysági címkéjű a hűtő- és fagyasztószelekrényed?:

- ☐ Igen
- ☐ Nem

- ☐ Részben

A hűtők folyamatos működésük miatt egy átlagos család villamosenergia-fogyasztásának 30 százalékát teszik ki, ezért zsebbe vágó, hogy a legjobb energiahatékonyságút vásárolj.

33. Ugye nem szoktad készenléti (stand by) üzemmódban hagyni elektromos készülékeidet?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ezeket mindig kapcsold ki, mert stand- by módban készülékenként a normál üzemmód 5-15 százalékát fogyasztják.

34. Energiatakarékos üzemmódban használod a számítógéped?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Számítógépünk energiatakarékos üzemmódban automatikusan, a beállított időtől függően stand-by üzemmódba helyezi a monitort, egyes rendszerelemeket pedig lekapcsol, ha épp nem használjuk a gépet. Készülékünk így, típustól függően, akár 90 százalékkal kevesebb áramot fogyaszt, mintha csupán képernyővédőt használnánk.

35. Vízta karékos vécétartályt használasz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A hagyományost érdemes vízta karékosra cserélni, így akár a felére is csökkenthető a vécé vízfelhasználása. A víz drága kincs, hiánya a Föld egyre nagyobb területén okoz gondot.

36. Ültetted már fát?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Segíts Te is zöldebbé varázsolni a városokat, köztereket. Ültess fát a kertben, ládába cserjét az erkélyeden, kezdeményezz faültetést az utcában, a téren, akárhol. Nyugalmat áraszt, tisztítja a levegőt és árnyat ad.

37. Szerveztél már több embert megmozgató környezetjobbító eseményt?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Egy évben legalább egyszer (például a Föld napján) szervezz barátaiddal, kollegáiddal mondjuk nagytakarítást településeden. Ötlettárat találsz a Föld napi rendezvények között.

38. Figyelsz arra, hogy ne használj sok vegyszert a háztartásodban?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Szinte minden erős hatású vegyszer kiváltható szelídebb szerekkel. Sütőtisztításhoz kiváló például a szódabikarbóna, mosáshoz pedig az élővizekben teljesen lebomló mosószappan. Mosogatógépbe jó a mosószóda, és ha az öblítő szakaszhoz ecetet öntesz, az edény cseppmentesen szárad. Vízkőoldásra a legjobb szintén az ecet.

39. Mindig a gyűjtőhelyre viszed az elhasznált sütőolajat?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ha összefogsz szomszédjaiddal, házhoz jönnek érte. Szervezd meg környékeden a használt sütőolaj gyűjtését – ma már ez a legkapósabb biodízel-alapanyag. Hívd a Biofilter Zrt.-t. Bioüzemanyaggal klímabarátabb a tömegközlekedés is.

40. Kerülsz az olyan termékek vásárlását, amelyekből veszélyes hulladék lesz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ha úgy érzed, nélkülözhetetlen az ilyen termék (például festék, hígító, akkumulátor, számítógép), használat után a veszélyes hulladékot soha ne dobd a háztartási szemétbe, ne öntsöd a vécébe, ne is égesd el. Add le szakszerű megsemmisítésre hulladékudvarban, vagy a veszélyeshulladék-gyűjtő napokon településeden. A veszélyes hulladékot mindig vidd a megfelelő helyre, ahol biztonságosan megsemmisítik vagy tárolják, újrahasznosítják.

41. Kerülsz a műanyag palackos italok vásárlását?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Palackozott víz helyett igyál csapvizet vagy tisztított vizet. A palackozott vizek ellen Kanadában a diákok ma már palackozottvíz-mentes övezetté nyilvánítják egyetemüket. Szervezz Te is palackmentes övezetet lakásodban, iskoládban, baráti körödben, munkahelyeden. Tégy az „eldobó társadalom” ellen.

42. Figyelsz rá, hogy hazai idényzöldséget és -gyümölcsöt vásárolj?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Ez a legolcsóbb: nem kell tartósítani, agyoncsomagolni és ide-oda szállítgatni. Ráadásul szabadföldiek: termesztésük jóval kevesebb energiát és növényvédelmet igényel.

43. Tudod, hogy mit jelent és miért fontos a fenntartható fejlődés?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Az olyan nézetek, amik azt sugallják, hogy a fejlődésnek semmi sem szab határt, nem mondanak igazat. A korlátlan fejlődésnek igenis határt szab Földünk teherbíró képessége. Tájékozódj!

44. Tisztításhoz, öblítéshez használsz ecetet?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A hígított ecet nem ártalmas a környezetre, és fertőtlenítő-, lemosó-, vízkőoldó szer. Tisztítja a zsíros foltokat, a színt frissíti, vízkő, tinta-folt, festékfolt ellen is használhatod. Öblítőszerként színélénkítő, puhító hatású – 1:2 arányban vízzel hígított 20 százalékos ecetből tégy egy csészényit az automata mosógépbe vagy egy kupakkal a mosóedénybe.

45. Újrapapírból készült levélpapírt, füzetet, vécépapírt, csomagolót stb. használsz, és a papírlap mindkét oldalára írsz?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Az újrapapír minden tonnája 10-17 öreg fát kímél meg. Emellett sok vizet, áramot és kőolajat takarít meg, ezért ahol csak lehet, használj újrapapírt.

46. Szelektíven gyűjtöd a háztartási hulladékot?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A régi papír, a törött üveg, az üres sörösdoboz nem szemét, hanem nyersanyag. A Föld véges anyagkészletei tovább tartanak, ha újonnan kitermelt anyagok helyett egyszer már feldolgozottat használsz.

47. Kerülsz az eldobható műanyag tányérban kiszolgáló éttermeket, büféket?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Franciaországban már bevezették a piknikadót – 90 eurócent adót kell fizetni az eldobható (műanyag) tányérokra, evőeszközökre, hogy drágább legyen, mint amilyen kényelmes. Az eldobható helyett válaszd az elmoshatót.

48. Visszaváltod az üvegeket?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Például egy új borosüveg előállítási költsége 40-100 Ft, míg az újramosás költsége csak 4-5 Ft palackonként. Az újramosó 150 milliós beruházással valósítható meg, ami 6-8 pincészet összefogásával már megtérül. De vajon lesz-e elég visszagyűjtött üveg?

49. Vásárlás előtt mindig elolvasod az élelmiszerek címkéit?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

Átlag évi 600 kg élelmiszerral 3-4 kg adalékanyagot fogyasztunk. Elég, ha csak a sonkák, kolbászok stb. nitrates pácaiból képződő, rákkeltő nitrozamint említjük.

50. Ugye nem használsz sok agyonfestett vagy klórral fehérített papírt csomagolásra, törlésre?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Részben

A papírgyártás rengeteg vizet, energiát, festéket használ. Ajándékot csomagolj inkább másra már nem használható szép textildarabba, konyhai papírtörő helyett használj inkább textil konyharuhát, és az uzsonnát is csomagold textilszalvétába (akár monogramosba is) papírszalvéta helyett. A papírcsomagolót rögtön eldobod, míg a textil kimosható és sokáig újra és újra használható.

EREDMÉNY:

250 - 150 pont

Gratulálok. Lehetőségeidhez mértén harmóniában élsz a környezettel, csak így tovább.

149 - 60 pont

Megvan benned a jó szándék, de a következetesség még hiányzik. Van még mit tenned.

0 - 59 pont

Sajnos nem ismerted fel a környezet fontosságát. Nem vagy tekintettel a környezetre, de a saját zsebedre sem. Még sok tennivalód van e téren.

Forrás: <http://fna.hu/afoldnapja>

ÉV FAJAI 2021. JÁTÉK

Melyik állítás igaz?

1. Az év fája a lisztes berkenye.

a. Gyors növekedésű, magas termetű (4-5 m) fa.

b. Virága fontos táplálékforrás rovaroknak, almácska termése pedig madarak és más állatok számára.

2. Az év madara a cigánycsuk.

a. Vártamadár: kimagasló pontokról lesi rovarokból, pókokból és más ízeltlábúakból álló zsákmányát.

b. Fészkrét fa odvába rakja.

3. Az év emlőse a hermelin.

a. A hermelinek télen minden esetben fehér bundára váltanak.

b. Menyétféle ragadozó, főként kisebb rágcsálókat zsákmányol, de nyulak, madarak, vagy akár rovarok, hüllők és növényi táplálék is szerepelhetnek étlapján.

4. Az év hala a jászkeszeg.

a. A Balaton csúcsragadozója.

b. Táplálékát zömmel az üledékben rejtőző gerinctelen állatok, férgek, puhatestűek alkotják.

5. Az év rovara a kacsafarkú szender.

a. Potrohán lévő pamacs a levegőben történő kormányzásban segíti.

b. A kolibri rokona.

6. Az év gombája az óriás bocskorosgomba.

a. Nem védett gomba.

b. Idős fatörzseken, tuskókon és fatörzsek odvaiban terem.

7. Az év kétéltűje a zöld varangy.

a. Nappali életmódot folytat, tápláléka főként kishalakkból áll.

b. Téli pihenőre pincébe vagy vízóraaknába húzódik.

8. Az év vadvirága a konkoly.

a. Toktermésének fekete magvai mérgezőek, nagyobb mennyiségben a lisztbe vagy állati takarmányba kerülve komoly problémát okozhatnak.

b. Közöséges gyomnövény, nem védett.

9. Az év gyógynövénye a fekete nadálytő.

a. Sziklás területeket kedvelő évelő növény.

b. A gyógyászatban elsősorban a gyökerét hasznosítják zúzódások, csonttörések kezelésére, erre utal a növény egyik népies neve is (forrasztófű).

Forrás: <https://www.bfnp.hu/en/hir/nemzetkozi-fold-napja-2021-aprilis-22>